

Pracownia Badań Strategicznych

Transformacja Energetyczna Regionów Post górniczych- Wyzwania, Nadzieje a Rzeczywistość

dr hab. Joanna Kulczycka, prof. AGH, dr Olga Janikowska, mgr inż. Natalia Generowicz-Caba

Transformacja energetyczne

W czasach antropopresji naznaczonej degradacją środowiska, nierównością ekonomiczną i niesprawiedliwością społeczną, konieczność transformacji naszych systemów energetycznych nigdy nie była bardziej nagląca. Świat znajduje się w krytycznym momencie, zmagając się z egzystencjalnym zagrożeniem zmianą klimatu, jednocześnie konfrontując się z zakorzenionymi różnicami w dostępie do usług energetycznych i możliwości gospodarczych. Przejście na czyste, zrównoważone źródła energii niesie ze sobą obietnicę nie tylko złagodzenia skutków zmian klimatycznych, ale także złagodzenia ubóstwa i zwiększenia równości społecznej. Stanowi to podstawę do zrozumienia wzajemnie powiązanych wyzwań związanych z transformacją energetyczną i łagodzeniem ubóstwa, podkreślając pilność i znaczenie jednoczesnego zajęcia się tymi kwestiami. Z drugiej jednak strony transformacja energetyczna staje się ogromnym wyzwaniem dla regionów post górniczych, których gospodarki tradycyjnie oparte były na węglu.

Nadzieje

Transformacja energetyczna niesie za sobą konieczności podejścia holistycznego i zrozumienia wzajemnych inter-relacji między łańcem społecznym, politycznym a kwestiami środowiskowymi, szczególnie w aspekcie jej konsekwencji. Te bowiem będą szczególnie odczuwalne w regionach kotwicy węglowej, których zarówno przemysł jak i życie społeczne od wieków tradycyjnie oparte były o wydobycie węgla.

Transformacja Energetyczna Regionów powodować będzie tak zwany stres terytorialny, którego efekty złagodzić powinna polityka *Just Transition*, zakładająca, że transformacja powinna być sprawiedliwa, a obywatele i regiony, których dotyczą zamiany nie będą pozostawieni samym sobie. W tym kontekście niezmiernie istotne wydaje się być dalsze monitorowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej w regionach post górniczych przechodzących transformację energetyczną, których celem będzie ustalenie stanu rzeczywistego transformacji energetycznej.

Wyzwania

Według szacunków dekarbonizacja UE-27 spowoduje utratę około 76 000 miejsc pracy w kopalniach i elektrowniach węglowych do 2025 r. Prognozy wskazują, że do 2030 r. ta liczba się podwoi. Infrastruktura węglowa w UE jest obecna w 108 regionach, a według szacunków sektor węglowy zapewnia obecnie 237 000 miejsc pracy, głównie w górnictwie węglowym - 185 000 miejsc pracy. Największa liczba osób zatrudnionych w sektorze węglowym znajduje się w: Polsce, Niemczech, Czechach, Rumunii, Bułgarii, Grecji i Hiszpanii- daje to blisko 200 tys. miejsc pracy bezpośrednio związanych z węglem i to właśnie w tych regionach można spodziewać się największej utraty miejsc pracy.

Projekt Sitrans

Naprzeciw wyzwaniom transformacji wychodzi projekt SITRANS finansowany przez Unię Europejską, który promuje podejście oparte na zarządzaniu terytorialnym oraz dostosowane polityki transformacyjne w regionach, które intensywnie odczuwają proces odchodzenia od węgla. Poprzez ocenę społeczno-gospodarczego wpływu transformacji energetycznej, SITRANS opracuje skuteczny model zarządzania oparty na zasadzie "nie zostawiania nikogo w tyle". Celem projektu jest utworzenie Obserwatorium Sprawiedliwej Transformacji Energetycznej (JETO), którego celem będzie projektowanie, gromadzenie i monitorowanie modeli oceny opartych na wcześniej określonych wskaźnikach i kryteriach.